O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI

OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

TERMIZ IQTISODIYOT VA SERVIS UNIVERSITETI

"TASDIQLAYMAN"
O'quv ishlari bo'yicha prorektor
____________ A. Esanov
"30" 08 ______ 2024-yil

F A L S A F A

FANIDAN

SILLABUS

(Sirtqi ta'lim yo'nalishi talabalari uchun)

Bilim sohasi:	**100 000** – Ta'lim **300 000** – Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot **400 000** – Biznes boshqaruv va huquq **600 000** – Axborot kommunikatsiya texnologiyalari
Ta'lim sohasi:	**110 000** – Ta'lim **310 000** – Ijtimoiy va xulq atvorga mansub fanlar **410 000** – Biznes va boshqaruv **610 000** – Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari
Ta'lim yo'nalishi:	**60110400** – Boshlang'ich ta'lim **60111300** – Texnologik ta'lim **60310300** – Psixologiya **60410500** – Moliya va moliyaviy texnologiyalar **60610100** – Axborot tizimlari va texnologiyalari

Termiz-2024

Modul / FAN SILLABUSI

IQTISODIYOT VA AXBOROT TEXNOLOGIYALARI FAKULTETI

Ta'lim yo'nalishi:

60110400 – Boshlang'ich ta'lim
60111300 – Texnologik ta'lim
60310300 – Psixologiya
60410500 – Moliya va moliyaviy texnologiyalar
60610100 – Axborot tizimlari va texnologiyalari

Fan nomi:	Falsafa
Fan turi:	Majburiy
Fan kodi:	FAL1204
Yil:	2024-2025
Semestr:	2
Ta'lim shakli:	Sirtqi
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	120
Ma'ruza	14
Amaliy mashg'ulotlar	–
Laboratoriya mashg'ulotlari	–
Seminar	4
Mustaqil ta'lim	102
Kredit miqdori:	4
Baholash shakli:	Imtihon
Fan tili:	O'zbek

I.Fanning mazmuni. (FM)	
FM1	Falsafa fan sifatida olamdagi voqea-hodisalarning mohiyatini tushunish va ularga munosabat bildirish, insonnig o'z hayoti ma'nosi va maqsadini bilish va tanqidiy fikrlash mahoratini shakllantiradi. Falsafa dunyoqarash sifatida "so'zlar, so'zlar va yana so'zlar" orqali inson ongiga ta'sir etadi, unga fikrlash va yo'l tanlash mahoratini o'rgatadi. **Fanni o'qitishdan maqsad** – talabalarning oliy ta'lim tizimida egallagan dunyoviy, falsafiy, ilmiy va axloqiy bilimlardan ijtimoiy – ma'naviy hayotda maqsadli foydalanish malakalarini shakllantirishdan iborat.

	Fanning vazifalari – talaba yoshlarda falsafiy, ilmiy va axloqiy bilimlarni shakllantirish, falsafiy, tabiiy-ilmiy bilimlarning ijtimoiy ahamiyatini, texnika va texnologiyalarning inson pragmatik ehtiyojlariga javob sifatidagi evolyusiyasi, milliy qadriyatlar, madaniyat va ommaviy madaniyatning o'zaro aloqasi va farqi, dunyoni bilish, haqiqatni anglashda amaliyot va faoliyat uyg'unligini ta'minlashning ahamiyati, tog'ri fikrning ijobiy maqsadlarga erishishdagi o'rni, global korrupsiyaning sabablari va shakllarini bilish, ularga qarshi kurashish, dunyoviy bilim va malakalarni yangilanayotgan O'zbekistondagi islohotlar jarayonida to'liq namoyon qilish, ijtimoiy va professional mas'uliyatni va jamiyat taraqqiyotiga munosib hissa qo`shish tuyg'usini shakllantirishdan iborat.

II. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar) (FN)	
	Bilimlar jixatidan:
TN1	dunyo haqidagi qadimgi va zamonaviy falsafiy bilimlarni o'rganish asosida professional faoliyatni to'g'ri tashkil etish, ijtimoiy mas'uliyatni oshirish, davlat siyosatiga dahldorlik tuyg'usini shakllantirish, ijtimoiy jarayonlarni mustaqil tahlil qilish, Qadimgi, O'rta asrlar, Yangi va eng Yangi davr Sharq va G'arb falsafasining asosiy g'oyalari, G'arb renessansi shakllanishiga O'rta asr Sharq falsafasining ta'siri, Yangi va eng yangi davr falsafasining muhim xususiyatlari bo'yicha tasavvurga ega bo'lishi;
TN2	ontologiyaning yo'nalishlari, gen ontologiyasi, bioontologiya, tibbiyot ontologiyasining ijtimoiy ahamiyati, fizik va falsafiy ontologiyaning o'zaro aloqasi va farqlari, axborotlashgan jamiyatda texnologiyalardan foydalanishda inson va jamiyat manfaatlarini himoya qilish, tabiat ontologiyasida biosfera va noosferaning o'rni, ong ontologiyasining transformasiyasi, ijtimoiy ekologiya, ekologik ta'lim va tarbiya haqida bilishi va ulardan foydalana olishi;
TN3	Internet ijtimoiy tarmoqlarida axborotni tanlash va ulardan foydalanish usullarini egallash; o'zining kasbiy faoliyatida mustaqil qarorlar qabul qilish, bakalavriatning mos yo'nalishi bo'yicha raqobatbardosh umumkasbiy tayyorgarlikka ega bo'lish, kiberterrorizm, kiberzo'ravonlik (cyberbullying)ga qarshi mafkuraviy immuniteti shakllangan bo'lishi, globallashuv va barqaror taraqqiyotning omillari, korrupsiyaning global ma'naviy inqiroz oqibati sifatida barqaror taraqqiyotga salbiy ta'sirini bilish, unga qarshi kurashda dahldorlik tuyg'usi shakllantirish, ijtimoiy jarayonlarni prognozlashtirish, jismoniy va ruhiy sog'lik, tafakkur xavfsizligini ta'minlash, sog'lom turmush tarziga rioya qilish, tanqidiy tafakkur imkoniyatlaridan jamiyat barqarorligini ta`minlash, ijtimoiy nazorat va shaxsiy mas`uliyatni oshirish maqsadlarida foydalanish b`oyicha malaka va ko'nikmalarga ega bo'lishi kerak.

	Ko'nikmalar jixatidan:
TN4	Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish
TN5	tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish
TN6	o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va nazorat uchun berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish
TN7	yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.

Fan mazmuni		
Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)		
M1	**1-MODUL. FALSAFA** Falsafaning mohiyati va jamiyat taraqqiyotidagi roli	2
M2	Sharq falsafasining mohiyati va ijtimoiy taraqqiyotdagi roli	
M3	G'arb falsafasining ustuvor yo`nalishlari va ularning fan taraqqiyotiga ta'siri	
M4	Borliq falsafasi (Ontologiya)	2
M5	Rivojlanish falsafasi	
M6	Bilish falsafasi	2
M7	Mantiq	
M8	Jamiyat falsafasi	2
M9	Tarix falsafasi, sivilizatsiya va madaniyat	
M10	Inson falsafasi (Falsafiy antropologiya)	2
M11	Qadriyatlar falsafasi	
M12	Etika	2
M13	Estetika	
M14	**2-MODUL. GLOBAL JARAYONLAR DIALEKTIKASI** Global jarayonlar va barqaror taraqqiyot falsafasi	2
M15	Korrupsiyaning mohiyati, oqibatlari va unga qarshi kurash Mexanizmlari	
Jami:		**14 soat**
Mashg'ulotlar shakli: seminar mashg'ulot (S)		
S1	Falsafaning mohiyati va jamiyat taraqqiyotidagi roli	2
S2	Sharq falsafasining mohiyati va ijtimoiy taraqqiyotdagi roli	
S3	G'arb falsafasining ustuvor yo`nalishlari va ularning fan taraqqiyotiga ta'siri	
S4	Borliq falsafasi (Ontologiya)	
S5	Rivojlanish falsafasi	

S6	Bilish falsafasi	
S7	Mantiq	
S8	Jamiyat falsafasi	2
S9	Tarix falsafasi, sivilizatsiya va madaniyat	
S10	Inson falsafasi (Falsafiy antropologiya)	
S11	Qadriyatlar falsafasi	
S12	Etika	
S13	Estetika	
S14	Global jarayonlar va barqaror taraqqiyot falsafasi	
S15	Korrupsiyaning mohiyati, oqibatlari va unga qarshi kurash mexanizmlari	
	Jami:	**4 soat**

Mustaqil ta'lim (MT)

№	Topshiriqlar va bajaralish tartibi	Muddati/ soat	Ball/ O'tish balli
JN uchun. I-topshiriq. ***Seminar mashg'ulotlariga tayyorgarlik ko'rish***			
MT1	Fan yuzasidan berilgan seminar mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rish va uy vazifalarini bajarish	Semestr davomida **24soat**	**5/3**
MT2	1. Falsafaning mohiyatiga oid Sharq va G'arb mutafakkirlari ta'riflarini tasniflash va ular bo'yicha prezentatsiya tayyorlash. 2. Senekaning "Lutsiliyga axloqiy xatlari" asarini o`qish va shu xatlar asosida talabalarning o'z hayoti va faoliyatiga baho berilgan esse tayyorlash 3. Abu Nasr Forobiy va G'azzoliyning falsafa ilmiga oid qarashlarini qiyosiy tahlil etish (Forobiyning "Siyosat falsafasi" va G'azzoliyning "Kimyoi saodat" asarlari asosida). 4. Noklassik ontologiyaning yo'nalishlari va mohiyati bo'yicha esse tayyorlash (M.Xaydeggerning Borliq va vaqt asari asosida) 5. "Aristotel, Forobiy va Kant ontologiyasida kategoriyalarning tasnifi" mavzusida esse tayyorlash, (krossvord tayyorlash).8 6. A.Fitratning "Oila asari"dagi oila qurish tartiblari va farzand tarbiyasiga oid g'oyalar bo'yicha esse tayyorlash. 7. A.Fitratning "Rahbari najot" risolasidagi "Baxtsiz odamlarning ikki toifasi"ga oid qarashlari bo'yicha esse tayyorlash, videorolik tanlovini o'tkazish. 8. Avloniyning "Madaniyat to'lqinlari" maqolasi va E.Tofflerning "Uchinchi to'lqin" asarini qiyosiy tahlil etish, prezentatsiya tayyorlash.	Semestr davomida **30 soat**	**5/3**
ON uchun. II-topshiriq:			
MT3	9. "Axborotlashgan jamiyat va uning istiqbollari" mavzusida esse tayyorlash (A.Toynbi, E.Toffler asarlarining qiyosiy tahlili asosida). 10. "Dunyoni estetik idrok etishda badiiy asarlarning ahamiyati" mavzusida esse tayyorlash. 11. "Dunyo xalqlari madaniyatidagi umumiylik va farqlar" mavzusida videorolik tayyorlash. 12. "Dunyo xalqlari miflari" haqida krossvord tayyorlash. 13. J.Rumiyning "Ovchi va lochin" rivoyatining mohiyati va uning tarbiyaviy ahamiyatini tahlil etish (Ichindagi ichindadir asari asosida). 14. "Zamonaviy axloqiy tarbiyaning yutuqlari va kamchiliklari" mavzusida esse tayyorlash. 15. "Koevolyutsiya va environmentalizm dialektikasi" mavzusida esse tayyorlash (O'zbekistonga qizil kitobga kiritilgan hayvonlar va o'simliklar haqida ma'lumotlarni aniqlash) O'zbekiston tabiati mavzusida krossvord tayyorlash. 16. M.Behbudiyning "Yoshlarga murojaat" va "Muhtaram yoshlarga murojaat" maqolalarini tahlil etish va esse tayyorlash.Mavzular doirasida doklat va videorolik tayyorlash	**3-8 hafta 24 soat**	**10/6**
MT4	17. Makiavellining "Xukmdor" asari bo`yicha taqdimot tayyorlash. 18. G'azzoliyning "Tavba" asarini tahlil etish va talabalarning o'z faoliyatida mavjud ofatlarni aniqlash va o'ziga baho beruvchi esse tayyorlash. 19. Ibn Tufayl va Ibn Sinoning "Xay ibn Yakzon o'g'li" risolasini qiysiy tahlil etish va esse tayyorlash. 20. "Korrupsiyaning mohiyati va uning oqibatlari" mavzusida viktorina o'tkazish, video roliklar tanlovini tashkil etish. 21."O'zbekistonda korrupsiyaga qarshi kurash mexanizmlari" mavzusida esse ayyorlash. 22. Nizomulmulkning "Siyosatnoma" asari bo'yicha jamiyat boshqaruviga oid g'oyalarni tahlil etish va esse tayyorlash	**9-14 hafta 24 soat**	**5/3**

	23. S.Xantingtonning "Sivilizatsiyalar to'qnashuvi" asarini o'qish va mohiyati bo'yicha esse tayyorlash		
YN uchun. III-topshiriq:			
MT5	Yakuniy nazorat savollarining kamida 50 foiz qismi mustaqil ta'lim mavzularidan tuziladi		**25/15**
Jami:		**102**	**50/30**

Mustaqil ta'lim topshiriqlarini belgilangan muddatda topshirmagan (kech bajargan) talabalarning mustaqil ta'lim topshiriqlari qabul qilinmaydi va ushbu mustaqil ta'lim uchun ajratilgan ballar qo'yilmaydi. Maslahat olish uchun aloqa v.b.dots. Suhrob Panjiyev (99) 678-87-88

Mustaqil ta'lim (MT)		**102**
1	Seminar va amaliy mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rish va uy ishlarini bijarish	**24 soat**
2.	Vaziyatli masalalar (kazuslar) tuzish	**22 soat**
3.	Berilgan manbalarni tarjima qilish	**24 soat**
4.	Falsafaga oid berilgan mavzu bo'yicha esse yozish	**16 soat**
5.	Anjumanga tezis tayorlash	**16 soat**

Asosiy adabiyotlar	
1	Shermuhamedova N. Falsafa, darslik – Toshkent: Idris Abdurauf nashr, 2021.667-b.
2	Davronov Z., Shermuhamedova N, Qahharova M, Nurmatova M, Husanov B, Sultonova A. Falsafa, o'quv qo'llanmasi – Toshkent: TMU, 2019. – 375 b
3	Saifnazarov I., Muxtorov A., Ernazarov D, Usmonov F. Falsafa, o'quv qo'llanmasi – Toshkent: Innovasion rivojlanish nashriyot –matbaa uyi, 2021. – 424 b.
4	Madaeva Sh., Shermuhamedova N.va boshqalar Falsafa, o'quv qo'llanmasi. – Toshkent: 2019
5	Чумаков А.Н. Философия, учебник.– М.: INFRA. 2018.– 320 с
6	Tulenov J. Tulenova K. Tulenova G. Falsafa, darslik – Toshkent: Innovasiya-Ziyo, 2022. – 424 b.
7	Nazarov Q. Kadirov M. Yuldasheva M. Falsafa, o'quv qo'llanmasi. : Innovasiya-Ziyo, –Toshkent: 2021.
Qo'shimcha adabiyotlar	
8	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. –Toshkent: O'zbekiston, 2022. – 416 b.
9	Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon demokratik davlatini birgalikda quramiz. –10 Toshkent: O'zbekiston, 2021

10	Muxammadjonova L.A. Davlat xizmatchisi etikasi va imidji. – Toshkent: Universitet, 2017.
11	Ўзбекистоннинг коррупцияга карши кураш стратегияси/Алиев Б, Мухтаров А., Норов Т., / ўкув кўлланма. – Тошкент: ТДИУ, 2022. –320 б.
12	Nishonova O.Dj. O'zbek etnomadaniyatining estetik xususiyatlari. – Toshkent: Universitet, 2023
13	Раматов Ж. Лойко А., Жоголь Н., Кушаков Ф. Основные проблемы философии. –Ташкент: 2022
14	Саифназаров И. Мухтаров А., Абдуллаханова Г, Алиматова Н., ЭрназаровД, Философия. Учебник (для вузов экономических специальностей). – Ташкент: Innovasion rivojlanish nashriyoti – matbaa uyi. 2021. – 424 с.
15	Xakimov N.X. Amriddinova D. Jadidchilik ta`limotida komil inson konsepsiyasining falsafiy mohiyati.–Toshkent: Iqtisodiyot, 2023.
16	Sharipov M. Mantiq. – Toshkent: Universitet, 2003
17	Shermuxamedova N.A. Falsafaga kirish –Toshkent: Innovasiya –Ziyo, 2024
	Elektron-axborot manbalari www.ziyonet.uz www.edu.ru www.google.uz www.gov.uz

Talabaning fan bo‘yicha o‘zlashtirish ko‘rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi:

- **a) 5 baxo (90-100 ball) olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:**
- fanning moxiyati va mazmunini to‘liq yorita olsa;
- fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy xatolik va chalkashliklarga yo‘l qo‘ymasa;
- fan bo‘yicha mavzu materiallarining nazariy yoki amaliy ahamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo‘lsa;
- fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon eta olsa;
- berilgan savollarga aniq va lo‘nda javob bera olsa;
- konspektga puxta tayyorlangan bo‘lsa;
- mustaqil topshiriqlarni to‘liq va aniq bajargan bo‘lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa meyoriy-xuquqiy xujjatlarni to‘liq o‘zlashtirgan bo‘lsa;
- fanga tegishli mavzulardan biri bo‘yicha ilmiy maqola chop ettirgan bo‘lsa;
- tarixiy jarayonlarni sharxlay bilsa;

- **b) 4 baxo (70-89 ball) olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:**
- fanning moxiyati va mazmunini tushungan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo‘l qo‘ymasa;
- fanning mazmunini amaliy ahamiyatini tushingan bo‘lsa;
- fan bo‘yicha berilgan vazifa va topshiriqlarni o‘quv dasturi doirisida bajarsa;
- fan bo‘yicha berilgan savollarga to‘g‘ri javob bera olsa;
- fan bo‘yicha konspektini puxta shakllantirgan bo‘lsa;
- fan bo‘yicha mustaqil topshiriqlarni to‘liq bajargan bo‘lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa meyoriy xujjatlarni o‘zlashtirgan bo‘lsa.

- **c) 3 baxo (60-69 ball) olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:**
- fan haqida umumiy tushunchaga ega bo‘lsa;
- fandagi mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo‘l qo‘yilsa;
- bayon qilish ravon bo‘lmasa;
- fan bo‘yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinsa;
- fan bo‘yicha matn puxta shakllantirilmagan bo‘lsa.

- **d) quyidagi hollarda talabaning bilim darajasi qoniqarsiz 2 baxo (0-59 ball) bilan baholanishi mumkin:**
- fan bo‘yicha mashg‘ulotlarga tayorgarlik ko‘rilmagan bo‘lsa;
- fan bo‘yicha mashg‘ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo‘lmasa;
- fan bo‘yicha matnlarni boshqalardan ko‘chirib olganligi sezilib tursa;

- fan bo‘yicha matnda jiddiy xato va chalkashliklarga yo‘l qo‘yilgan bo‘lsa;
- fanga doir berilgan savollarga javob olinmasa;
- fanni bilmasa.

Fan o‘qituvchisi to‘g‘risida ma’lumot

Muallif:	falsafa doktori (PhD), v.b dotsent Panjiyev Suhrob
E-mail:	panjiyev87@mail.ru
Tashkilot:	Termiz iqtisodiyot va servis universiteti, “Ijtimoiy-gumanitar fanlar” kafedrasi
Taqrizchilar:	Falsafa fanlari doktori, professor E.Bobomurodov (TerDU) Falsafa fanlari nomzodi, dotsent U.Mustafoyev (TerDU)

Mazkur Sillabus universitet o‘quv-uslubiy Kengashining 2024 yil 30-avgustdagi 1-sonli yig‘ilish bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur Sillabus “Ijtimoiy gumanitar fanlar” kafedrasining 2024 yil 28-avgustdagi 1-sonli yig‘ilish bayoni bilan ma’qullangan.

O‘quv-uslubiy boshqarma boshlig‘i: **dots. Z.To`rayev**

Fakultet dekani: **dots. S.Bozorov**

Kafedra mudiri: **dots v.b. S.Eshqurbonov**

Tuzuvchi: **dots v.b. S.Panjiyev**